

Kirjallisuutta.

Vepsää suomalaisille.

Vepsän opas. Toimittajat: M. AIRILA, AIMO TURUNEN, JUSSI RAINIO. Helsinki 1945. 90 s. Oy. Suomen Kirja.

Ilmoitettavana oleva Vepsän opas ei sisällä minkäänlaista esipuhetta eikä muutakaan toimittajain antamaa vihjettä siitä, mitä ja keitä varten he ovat oppaansa tarkoittaneet. Tietävästi se kuitenkin on alunperin suunniteltu apuneuvoksi niille suoma'aisille, jotka sodan luomissa olosuhteissa erilaisissa tehtävissä joutuivat välittömiin kosketuksiin Äänisenrannan vepsäläisten kanssa ja joille siksi oli tarpeen vepsän kielen käytännöllinen tuntemus ja taito. Ilmestyessään vasta nyt, kun se ei enää voi täyttää alkuperäistä tehtäväänsä, kirjanen lienee tarkoitettu jonkinlaiseksi jokamiehen oppaaksi.

Opaskirjasen alussa on parikymmensivuinen esitys vepsän kieliopin alalta, sitten seuraa niinikään parikymmensivuinen kuvitettu tekstiosasto, ja lopussa on kaksi sanastoa, suomalais-vepsäläinen ja vepsäläis-suomalainen, jotka yhteensä vievät lähes puolet kirjasen koko sivumäärästä. Tekstien ja sanastojen samoin kuin myös kieliopillisen osan esimerkkien sisältämä vepsänkielinen aines perustuu ilmeisesti toimittajien omiin keräelmiin, ja se on kieliopillisen osan eräitä esimerkkejä lukuunottamatta äänisvepsän murretta. Kummastuttavaa on, ettei tästä kiellaineksen äänisvepsäläisyydestä ole kirjassa missään kohdassa selvää mainintaa. Turhaan etsii teoksesta myös jonkinlaista lyhyttä yleiskatsausta vepsäläisten asuinpaikkoihin ja vepsän kielen eri murteisiin. Sen, että kieliopillisessa osastossa s. 10 mainitaan erään kieliopillisen seikan olevan keski- ja etelävepsässä toisin kuin äänisvepsässä, ei voitane katsoa antavan ennakkotietoja omaamattomalle lukijalle riittävän selvää kuvaa vepsän murteista ja niiden puhujien asumapaikoista. Kieliopillinen osa olisi selvydessä varmasti paljon voittanut, jos siinä olisi rajoitettu pelkän äänisvepsän käsittelyyn. Tämä olisi voitu antaa tiedoksi vaikkapa jo oppaan nimessä, ja muiden vepsän murteiden kohdalta olisi voitu tyytyä siihen, että kirjaseen olisi kirjoitettu edes aivan suppeakin esipuhe tai johdanto, jossa niistä ja niiden alueista olisi lyhyesti kerrottu.

Kieliopillisen osan alkukappaleessa mainitaan vepsälle ominaisista suomelle vieraista äänneistä. Olisi ollut suotavaa, että tässä yhteydessä olisi mainittu myös konsonanttien liudennuksesta ja sen merkitsemistavasta. Tuskinpa näet sellainen lukija, jota varten on katsottu tarpeelliseksi selittää, mitä kirjan transskriptiossa on tarkoitettu esim. merkeillä *z*, *ž* ja *š*, ilman muuta on selvillä siitä, että pilkku kirjaimen päällä tai oikealla puolella tarkoittaa liudennusta, sen enempää kuin siitäkään, mitä liudennus on. Yleensä transskriptiossa on pyritty yksinkertaisuuteen, mikä onkin oikein jokamiehen käteen tarkoitettussa oppaassa. Niinpä esim. pitkät vokaalit on merkitty yleiskielemme kirjoitustavan mu-

kaan kahdella vokaalimerkillä, *ü*-äänne *y*:llä, jne. Pyrkimys yksinkertaisuuteen ilmenee edelleen siinä, että on kokonaan jätetty merkitsemättä vepsässä havaittavat sananloppuisten klusiilien ja sibilanttien soinnillisuuden ja soinnittomuuden vaihtelut, samoin kuin eräät muut lausefoneettisissa asemissa usein esiintyvät assimiloitumiset. Vaikka näiden seikkojen merkitsemättä jättäminen onkin yksinkertaisuussyillä puolustettavissa, niistä olisi kuitenkin ollut syytä kirjasessa jotakin mainita. Tavalliselle lukijalle, joka on tottunut siihen, että painetussa sanassa sama sana aina kirjoitetaan samalla tavalla, olisi myös ollut tarpeellista selitykseksi edes lyhyesti huomauttaa niistä äänisvepsän eri kylien murteiden ja osittain yksityisten henkilöidenkin ääntämyksen erilaisuuksista, jotka kirjasessa ilmenevät sellaisina saman sanan eriasuisuuksina kuin esim. *dögi* ~ *d'ögi*, *kylä* ~ *kyl'ä* ~ *kylä*, *kyleine* ~ *kyl'äine* ja myös liudennuksen merkinnän kirjavuutena. Parasta kuitenkin olisi ollut näissäkin suhteissa tasoittaa ja yhdenmukaistaa merkintää, kun sitä kerran paljossa muussakin on rohkeasti yksinkertaistettu ja tasoiteltu.

Vepsän ja suomen äänteellisiä eroavuuksia ja vastaavuuksia kirjassessa on mainittu kymmenkunta. Esitettyjen tapausten joukosta kaippaa esim. sitä äänisvepsälle erittäin luonteenomaista piirrettä, että suomen *j*:tä vastaa äänisvepsässä eräissä asemissa *d*. Olisi myös ollut paikallaan, että sellaisia äänneseikkoja, joissa vepsä on suomea vanhemmalla kannalla, olisi tuotu esiin useampiakin kuin yksi ainoa, nyt järjestyksessä viimeisenä esitetty, varsinkin kun sen esittelyn yhteydessä sanotaan: »Siinäkin siis muuan vepsän vanhastava äänneseikka», ikäänkuin edellä olisi enemmänkin ollut puhetta sellaisista seikoista. Vanhastavia piirteitä olisi vepsässä toki ollut muita ja selvempiäkin kuin tämä esitetty, *i*:n säilyminen vepsässä *i*-loppuisissa diftongeissa edempänä sanassa tarkemmin kuin suomessa.

Muoto- ja lauseopillisten seikkojen esitys oppaan kieliopillisessa osassa ei tunnu erikoisen selvältä. Siihen perehdyttyään sellainen, joka ei aiemmin ole vepsään tutustunut, tietää kyllä yhtä ja toista siitä, mikä on vepsässä erilaista kuin suomessa, mutta tuskin mitään siitä, mikä on samanlaista. Esityksessä näet useimmissa tapauksissa ilman muuta lähdetään luettelemaan vepsäläisiä erikoisuuksia ollenkaan sanomatta, mitä yhteistä suomella ja vepsällä esitettävässä asiassa mahdollisesti on. Niinpä esim. objektin esitys aletaan sanoilla: »Kohde (objekti) on vepsässä yllättävän usein kohdannossa (akkusatiivissa), vaikka suomen mukaan odottaisi osantoa (partitiivia).» Selvempää olisi ollut antaa oppaan käyttäjälle ensin se kielen oppimista helpottava tieto, että objektin sijoina vepsässä kuten suomessakin ovat akkusatiivi ja partitiivi, joita voidaan vepsässä yleensä käyttää aivan suomen mukaisesti, ja vasta sen jälkeen puhua poikkeuksista. Samaten sijamuotojen käytäntöä ss. 12 ja 13 käsiteltäessä olisi esitys tullut oppivalle selymmäksi, jos aluksi olisi lyhyesti sanottu, että useimmissa tapauksissa sijamuotoja käytetään vepsässä suomen mukaisesti, ja vasta sitten ruvettu esittämään suomesta poikkeavia vepsän käytäntöjä. Eiköhän myös jokamiehen oppaassa olisi ollut parempi esitellä asiat vanhassa totunnaisessa järjestyksessä, ensin muoto-oppi taivutuskaavoineen ja sen jälkeen vasta lause-

oppiin kuuluvia seikkoja, eikä muoto- ja lauseoppia aivan sekaisin, kuten nyt on tehty.

Sekavaa sanontaa ja harhaanjohtavan puutteellista esitystä on oppaan kieliopillisessa osassa viljalti jo esitetyn lisäksi. Seuraavassa vielä pari esimerkkiä paljon joukosta.

S. 10 sanotaan, että paikannimistä on muodostettu laatusanoja, jotka voivat kehittyä sukunimiksi. Esimerkkeinä mainitaan mm. *matvejahné ak* ja *petrihné hebo*. *Matvejahné* ja *petrihné* eivät kuitenkaan ole paikannimistä johdettuja, vaan edellinen miehen nimestä *Matvei* ja jälkimmäinen miehen nimestä *Petrei*.

S. 15 esitetään, että adjektiivi *muiktatab* merkitsee 'hapan' eli siis aivan samaa kuin kantasana *muiged*, *pimedatab* samaa kuin kantasana *pimed* eli siis 'pimeä', *viutab* 'kylmä' eli niinikään samaa kuin kantasanana oleva *viuu*, jne. Vepsän *-tab* on kuitenkin moderatiivinen johdin, merkitykseltään sama kuin vepsän *-hk*, suomen *-hko*, *-hkö*, joten *muiktatab* merkitsee 'muikeahko, hapahko, happamenpuoleinen', *pimedatab* 'pimeähkö', jne. Harhaanjohtavasti on samassa yhteydessä selitetty *-kaz*-johtimella muodostettujen adjektiivien merkitys; esim. *kivekaz* olisi 'kivinen', *luukaz* 'luinen', *puukaz* 'puinen', jne. Todellisuudessa vepsän *-kaz* kuitenkin merkitsee (kuten suomenkin vastaava johdin tavallisesti) 'siitä runsasta, jota kantasana ilmoittaa', eikä siis kantasanan ilmaisemasta aineesta tehtyä, mihin kivinen, luinen, puinen jne. voivat viitata.

Oppaan tekstiosaston lukukappaleista vain pari suorasanaista, nim. kertomus sodanaikaisista kokemuksista ss. 40—43 ja pieni jutelma s. 43, sekä kolme pikku laulua ja itku ss. 43—47 ovat välittömästi kansan suusta saatuja. Alkupuolen lukukappaleet (ss. 30—40) tuntuvat kaikki olevan enemmän tai vähemmän keinosyntyisiä, joko suomesta vepsään käännettyjä tahi sitten jonkun kirjoitustaitoisen vepsäläisen toimittajien viitteiden mukaan laatimia. Tekstiosaston lopussa on vielä Isämeidän rukouksen ja Herran siunauksen vepsännökset. Hankkimalla oppaaseen muutakin tekstiä kuin vain pelkkiä kansansatuja ja -lauluja on mukaan saatu paljon sellaista sanastoa ja fraseologiaa, joka oppaan käytännöllistä tarkoitusta silmälläpitäen on katsottava tarpeelliseksi. Tosin on eräissä tällaisissa lukukappaleissa melkoinen teennäisyyden leima ja paikka paikoin vepsänkielisin sanoin kirjoitetun suomen kielen tuntu, mutta missään ei sentään liene liiaksi rikottu vepsän sisäistä kielimuotoa vastaan. Muutama huomautus näissä lukukappaleissa käytettyjen sanojen suhteen on kuitenkin tarpeen. Olisi ollut paikallaan, että sellaisesta teksteissä esiintyvistä nimestä kuin *Ánišlidan* olisi vaikkapa alaviittauksessa huomautettu, että se on oppitekoinen, suomalaisella taholla sodan aikana luotu, eikä mikään Petroskoin kansanomainen vepsäläinen nimi. Samoin olisi ollut huomautettava, että myös nimi *Somi* (esiintyy teksteissä kerran, inesiivimuodossa *Somes* s. 32) ja edelleen kansallisuuden nimet *somalaižed*, *inkeriilaižed*, *karjalaižed*, *latvialaižed*, *eslilaižed* ja *ukrainalaižed* kaikki ovat sodan aikana suomalaiselta taholta vepsän kieleen tyrkytettyjä. Ei mikään näistä nimistä, ei edes *Somi* eikä *somalaiñe*, ehtinyt sodan aikana niin kotiutua vepsään, että vepsäläiset olisivat omassa keskinäisessä seurustelussaan niitä käyttäneet: venäjistä lainatut vastaavat nimet ja nimi-

tykset pysyivät kaiken aikaa vepsäläisille omemman tuntuisina. Vepsäläisistä käytetään teksteissä yksinomaan nimitystä *vépsad*. Sitä äänisvepsäläiset, joista lukukappaleissa koko ajan puhutaan, eivät itse itsestään lainkaan käyttäneet, vaikka suomalaiset heitä sodan aikana aina sillä nimellä kutsuivatkin. Äänisvepsäläisten omakielinen nimitys on *l'üydik'eled*, ja he puhuvat oman tietonsa mukaan *l'üydik's* tai *l'üydik'eler*, mitä seikkaa tässä äänisvepsää esittelevässä oppaassa ei missään sanota. Sana *lydikel'* esiintyy oppaassa kyllä kerran, *véps*-sanan ohella suomalais-vepsäläisessä sanastossa sub voce *vepsäläinen*; kuitenkin ei tällöin sanota, että se on juuri äänisvepsäläisten nimitys. — Suomen pohjalta tehty on myös s. 31 esiintyvä *hyväid öd* (»hyvää yötä»): vepsäläiset toivottivat tosiasiaassa hyvää yötä vastaavaa venäjänkielistä ilmausta käyttäen. Eikä s. 33 oleva *suur k'ituz* myöskään ole mitään todellista vepsää. Niillä sanoilla äänisvepsäläiset sodan aikana kyllä joskus kiittivät suomalaista, mutta keskinäisessä seurustelussaan he sen sijaan käyttivät kiittäessään aina sanaa *spasibo*. Vepsälle outo on edelleen Isämeidän rukouksessa esiintyvä sana *dogapäivaliine*: *Anda meile tänambai dogapäivaliine leib*. Mainittu rukouksen kohta on paljon vepsäntuntuiseemmin käännettynä jo Ahlqvistin teokseen »Anteckningar i Nord-Tschudiskan» sisältyvässä Matteuksen evankeliumin kuudennen luvun vepsännöksessä: *Leib meide kaikut'seks päivaks anda meile tänambai*.

Tekstien suhteen olisi vielä toivonut, että äänisvepsäläisten elämälle niin läheisestä ja tärkeästä asiasta kuin Äänisestä olisi käytetty yksinomaan vepsäläisten omaa nimitystä *iäniine*, eikä ollenkaan heille vallan vierasta nimeä *Änizdärv*, joka on vepsäläisille aivan järjenvastainen. Ääninen ei heidän mielestään näet ole mikään järvi, se on siksi aivan liian suuri. Kun äänisvepsäläisten parissa ollessani joskus tulin sanoneeksi Äänistä järveksi, kielenoppaani aina korjasivat minua: *iäniine eilä d'ärv*, *iäniine om s'ur t. iäniine om m'eri*.

Oppaan sanastoista, jotka yhteensä sisältävät n. 1500 vepsän sanaa, on ensinnä oleva suomalais-vepsäläinen jonkin verran laajempi kuin sitä seuraava vepsäläis-suomalainen. Siitä, että jokaista edellisessä mainittua sanaa ei ole jälkimmäisessä ja päinvastoin, ei liene oppaan käyttäjille mitään haittaa. Sen sijaan oppaan avulla vepsään tutustuvalle on tuntuva haittaa siitä, että oppaan tekstiosastossa on lukuisia sanoja, joiden merkityksen ymmärtämiseen suomen kieli ei anna mitään johtoa, mutta joita ei kuitenkaan ole vepsäläis-suomalaisessa sanastossa selitettynä. Sellaisia ovat mm. *prazneida*, *gug*, *burak*, *devan*, *matits*, *s'öka*, *besedeita*, *šelotk*, *koalotaze*, vain muutaman mainitakseni. Eräät sanat taas ovat tekstissä toisessa murreasussa kuin sanastossa, esim. tekstissä s. 32 on *lubuda*, mutta sanastossa on vain *libuda*, tekstissä on s. 35 *koñi's'n*, sanastossa vain *koñu's'n*. Liudennuksen merkitsemisemisen kirjavuudesta sanastoissa ja muuallakin kirjassaan mainittiin jo aiemmin. Sanastojen käyttöä, mikäli on kyseessä vain sanan löytäminen, se ei suuremmin haittane. Paljon haitallisempaa on, että sanastot monesti opastavat väärän sanan käyttöön siksi, että joko hakusanat on kielelle tai toiselle tulkittu kokonaan väärin tai, milloin hakusanan ohessa esitettyllä toisen kielen sanalla on suppeampi tai laajempi merkitys kuin hakusanalla, tästä ei ole annettu

minkäänlaista tai ei ainakaan riittävää viittausta: sulkeisiin asetettuja lisäselityksiä sanojen ohessa kyllä on, mutta ei läheskään tarpeeksi. Useasti sanastoista myös puuttuu hakusanan tavallisin merkitysvastine toisessa kielessä. Seuraavassa eräitä huomautuksia, joihin ovat antaneet aiheen suomalais-vepsäläisen sanaston alkusivut.

Suomen *aikoa*-verbin tavallisimmat vepsäläiset merkitysvastineet *aatta* ja *tahtenta* puuttuvat. Vepsäläis-suomalaisessa sanastossa ei *aatta*-verbille tätä *aikoa*-merkitystä mainita, *tahtenta* puuttuu siitä kokonaan. — *aitta*-hakusanan ohessa ei ole mainittu, että vepsän *ait* tarkoittaa asuinrakennuksen seinien sisällä olevaa varastohuonetta, johon tav. eteisestä vie ovi. Toiset mainitut sanat, *pöudait* t. *pöudait* ja *ambar* merkitsevät taas erillistä ulkoaittaa, vilja-aittaa. — Sub voce *alushousut* olisi pitänyt mainita, että *kaddad* on vepsässä vain miesten alushousujen nimitys ja lisättävä sana *štanad*, joiksi kutsutaan naisten (alus)housuja ja myös miesten päällyshousuja. *kaddad* ja *štanad* sanojen erikoismerkityksiä ei kyllin selvästi esitetä myöskään hakusanain *housut*, *kaddad* ja *štanad* kohdalla. — *Anoppi* sanan vepsäläisiksi vastineiksi ilmoitetaan *anop* ja *sökrov*, mutta ei sanota, että *anop* tarkoittaa vepsässä vain vaimon äitiä, *sökrov* vain miehen äitiä. Vepsän *ap* taas, joka ilman lisäselitystä mainitaan sub voce *appi*, merkitsee vain vaimon isää. Miehen isä on vepsäksi *sokor*. Se olisi pitänyt tässä yhteydessä myös mainita. — Suomen *astia*-sanaston vastineista puuttuu tavallisin, *posud* t. *posudin*. Sanastossa mainituista vastineista toinen, *taigin*, ei merkitse astiaa yleensä, vaan taikinapyttyä, joskus, tav. deminutiivisena, muutakin puupyyttyä, puukehloa. Tämä olisi *taigin*-sanain yhteydessä *astia*-hakusanan kohdalla ollut mainittava. — *meheuz*, jolla vepsäksi on tulkittu suomen *avioliitto*-sana, merkitsee vain naisen avioliittoa, tai oikeammin miehelään menoa. Miehen naimisiinmeno on vepsäksi *naind* t. *naimine*, mikä sana tässä ehkä olisi voitu mainita. — *Eteinen*-sanaston mainituista vepsäläisistä vastineista jälkimmäinen on plurale tantum. Pitäisi siis olla *šentsjad -eid*, eikä, kuten on, *šents -ad*. Tekstiosastossa s. 35 sanaa aivan oikein käytelläänkin monikossa. — Sub voce *etelä* mainituista vepsäläisistä sanoista *mägi* ilmansuuntana merkitsee länttä eikä etelää. — Suomen *hakata* käännetään sanastossa vepsäksi *tša/pta -pan*, *koļeita -notin*, *hou/gaita -gaidan*. *tšapta*-sanasta olisi pitänyt sanoa, että se hakkaamisesta puheen ollen merkitsee vain kirveellä t. muulla teräaseella poikkihakkaamista (esim. puuta kaadettaessa): sen vars. merkitys on 'leikata'. Vepsän *koļeita* taas merkitsee 'kolata (millä tavoin tahansa, ei vain hakkaamalla)'. Sana ei siis oikein sovi suomen *hakata*-sanaston merkitysvastineeksi. *koļeita*-verbin indik. prees. yks. 1. pers. ei ole *koļotin*, kuten esitetään, vaan *koļeidan*. *koļotin* kuuluu verbiparadigmaan, jonka 1. inf. on *koļotta* ja merkitys 'lyödä, hakata, kolkuttaa, koputtaa (esim. vasaralla, nyrkillä)'. Kolmas mainittu vepsän sana merkitsee 'halkaista' eikä sovi tähän yhteyteen. — Suomen *hauta* on käännetty vepsäksi *houd*, *koum*. Olisi ollut sanottava, että *houd* merkitsee syvennyttä, kuoppaa (luonnon muodostamaa t. kaivettua, myös avointa hautaa hautuumaalla), *koum* taas hautakumpua. — Suomen *helma*-sanaston vepsäläiseksi merkitysvastineeksi on epätarkasti ilmoitettu *tebe*. Yksiköllisenä tämä vepsän sana merkitsee naisen paidan helmaan

ommeltua koristekirjailua. Vain monikollisena sana vepsässä merkitsee '(hameen)helma, helmus'. — Sub voce *hillo* ilman selitystä mainittu vepsän *hillo* (nom. paremmin *hiit*) merkitsee maitoon tai veteen syötäväksi murrettua leipäpalaa. Toinen mainittu vepsän sana *mur* merkitsee hyvin pientä palaa yleensä, esim. leivänmurua, ja on tarpeeton tässä yhteydessä. Tässä olisi pitänyt mainita sana *vařend'* '(marja)hillo'. — Hakusanan *home* yhteydessä olisi pitänyt harvinaisen *homeh*-sanan lisäksi mainita myös tavallinen hometta merkitsevä sana *vilik*. — Hakusanan *jalkine* yhteydessä olisi pitänyt mainita *kenģiņevo*, joka on paljon tavallisempi jalkineen yleisnimitys kuin mainittu *ķeng*. — Suomen *kangas* on sanastossa käännetty vepsäksi ilman mitään lisäselitystä sanalla *kangaz*. Olisi pitänyt sanoa, että tämä vepsän sana (vaate)kankaasta puheen ollen tarkoittaa vain kangaspuissa kudottavana olevaa kangasta, ja mainita lisäksi sanat *materi* '(villa)kangas' ja *sitets* 'puuvillakangas, karttuuni'. Luontonimenäkin *kangaz* on vepsässä tunnettu, vaikka se onkin tässä mielessä harvinainen, esiintyen etupäässä vain paikannimissä, — Hakusanan *kaunis* yhtenä vepsäläisenä merkitysvastineena mainittu *baskii* merkitsee '(vartaloltaan) sopusuhtainen, solakka' eikä sovi suomen merkitykseltään yleisen kaunis-sanan merkitysvastineeksi. — *Kirota* on sanaston mukaan vepsäksi *molđa* ja *šaida*. *molđaze* (sanastossa oleva inf. *molđa* lienee painovirhe, siitä päätellen että sen indik. prees. yks. 3:nnen pers. muodoksi mainitaan refleksiivinen *molimei*) merkitsee tietäakseni vain 'rukoilla, hartaasti pyytää'. Leikillisesti sitä kyllä voidaan käyttää kiroamisesta, mutta se ei oikeuta ainakaan ilman eri huomautusta mainitsemaan sitä sub voce *kirota*. *šaida* taas merkitsee 'herjata, säättää, torua'. Refleksiivisena sana merkitsee usein 'sadatella, noitua (itseksensä)' ja tulee siis lähelle merkitystä *kiroilla*. 'Kirota (sanoa kirosana t. -sanoja)' on *mat' t. matit sanuda*, 'kirota jku' on *prokl'iniĵita*.

On turha jatkaa tämäntapaisten ja muunkaanlaisten virheiden ja puutteellisuuksien esittelyä pitemmälti.¹ Jo edellä olevakin oppaan sanastosan seitsemältä ensimmäiseltä sivulta poimimani puutteellisuuksien ja virheiden valikoima — samanlaisia puutteita ja virheitä on yhtä runsaasti loppuillakin sanastojen neljästäkymmenestä sivusta — riittänee osoittamaan, että sanastot on monessa suhteessa kaikkea muuta kuin tyydyttävästi laadittu. Sama arvostelu on annettava oppaasta kokonaisuudessaankin. Siinä on kauttaaltaan jonkinlainen hätäilyn aiheuttama kypsyttämättömyyden ja keskentekoisuuden leima, mikä ilmenee paitsi edellähuomautetuista virheistä ja puutteellisuuksista — niitä ei mielestäni mitenkään voida selittää vain viittaamalla oppaan suppeuteen — myös monilukuisina painovirheinä, joiden luettelemiseen ja korjaamiseen tässä ei ole syytä ryhtyä. On hyvin valitettavaa, että toimittajat — kai muiden, tärkeimpien tehtävien vuoksi — eivät ole voineet uhrata kylliksi aikaa

¹ Ehkä kuitenkin on syytä vielä huomauttaa siitä, että sanastossa ilman erikoista huomautusta esiintyy myös sellaisia, todellisessa vepsässä käyttämättömiä sodan aikana suomalaisella taholla tehtyjä »vepsän» sanoja kuin esim. *raķenduz* ja *ilmoitada*.

ja huolta tälle kirjaselleen, siitä kun paremmin tehtynä olisi varmasti ollut sen yleistajuisuudesta ja suppeudesta huolimatta paljonkin hyötyä esim. ylioppilaille, joiden tutkintolukujensa vuoksi on vepsään tutustuttava.

Reino Peltola.